

Natuur steeds 'slechter'
door optoppen van beleid

Redactieteam Agrifacts

1. Natuur verslechtert door wijziging methodiek

Wat Brussel vraagt en Nederland doet

2. Bodemmonsters in natuurgebieden

Is de bodem geschikt voor flora en fauna?

3. Aerius (NL) óf ecotoets (EU)

voor vergunningverlening

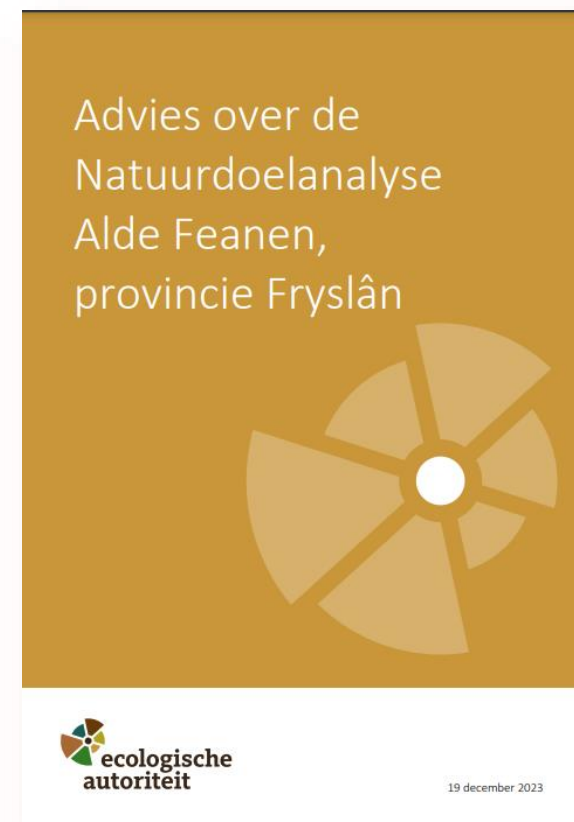

AERIUS[®]
CALCULATOR

4. Rol Ecologische Autoriteit

in politieke spoor vorige kabinet

2020:

Staghouwer klopt in Brussel aan
met mega-ambitieuze plan
(NPLG)

Ecologische Autoriteit gaat
voortgang toetsen

Brussel sceptisch

LVVN-minister Wiersma schrapt NPLG in september 2024

.... Lokale overheden gaan ermee door

Ambtenaren: Wiersma had alternatief voor NPLG moeten hebben

NIEUWS POLITIEK TYS HALLEMA 04 SEP 2024 OM 11:53UUR

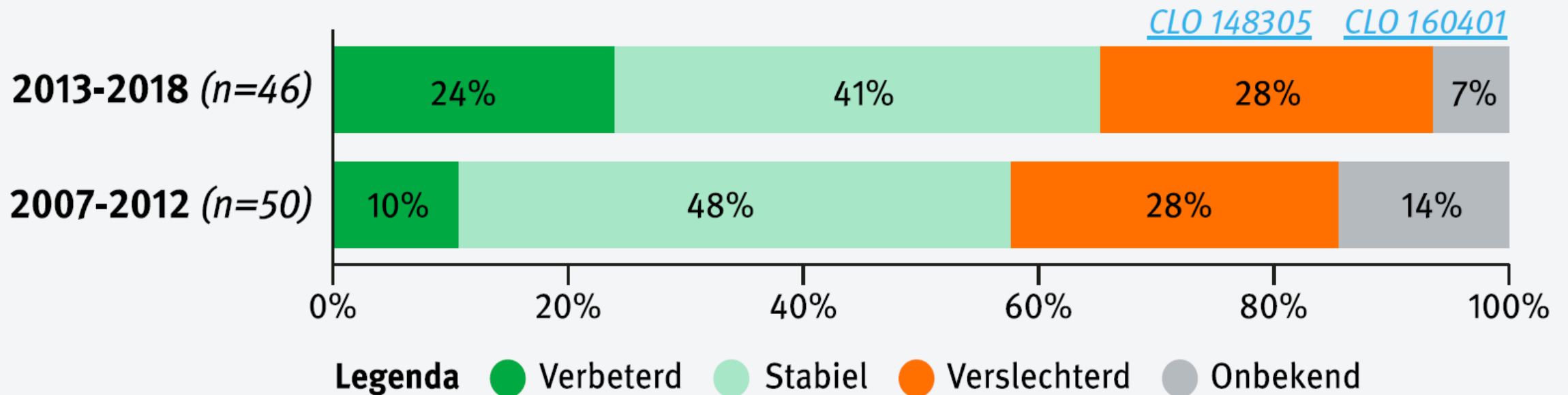
1 - Natuur verslechtert door wijziging methodiek

Staat van de Natuur 2023, Habitattypen

Trend Habitattypen van de habitatrictlijn

Trend habitattypen in ongunstige staat van instandhouding

Toelichting

- 11 van de 46 habitattypen (24%) met een ongunstige Svl zijn verbeterd. Tegelijkertijd is er bij 28% (13 habitattypen) sprake van een verslechtering.
-

Welke eisen
stelt Brussel
aan de
natuur-
rapportage?

European Environment Agency
European Topic Centre on
Biological Diversity

Article 17 biogeographical assessments - Methodology

Methodology of assessments under Article 17 of the EU
habitats directive 2013-2018.

EU: maak onderscheid tussen
echte trend en artefacten

- trends kunnen het gevolg zijn van
verschillende redenen, bijvoorbeeld
veranderingen in methodologie.
Lidstaten moeten inzichtelijk maken
welke trends echt zijn en welke
artefacten

13 habitattypen verslechterd

Habitatype	Reden verslechtering
Slik- en zandplaten (1130)	Artefact
Grote baaien (1160)	Artefact
Zeer zwak gebufferde vennen (3110)	Artefact
Meren met krabbescheer en fonteinkruiden (3150)	Echt verslechterd
Beken en rivieren met waterplanten (3260)	Artefact
Droge heiden (4030)	Artefact
Stroomdalgraslanden (6120)	Artefact
Heischrale graslanden (6230)	Artefact
Herstellende hoogvenen (7120)	Echt verslechterd
Overgangs- en trilvenen (7140)	Echt verslechterd
Kalktufbronnen (7220)	Artefact
Oude eikenbossen (9190)	Artefact
Droge hardhoutooibossen (91F0)	Artefact

Meren met krabbescheer en fonteinkruiden (3150)

- Invasieve rivierkreeftsoorten die zich voeden met de vegetatie lijken het habitatype in verschillende provincies te verkleinen (Bron: Rapportage aan EU)

Herstellende hoogvenen (7120)

-
- Diverse hoogvenen zijn succesvol geactiveerd. Typische flora en fauna hebben hiervan niet geprofiteerd.
 - Typische vlindersoorten zoals veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder en veenhooibeestje zijn sterk afgenomen.

Achteruitgang 'veen'-vlinders

- Historie: turfwinning, ontginning heidegebieden.
- Verdroging veentjes (bomen-opslag, waterwinning, afwateren, verlaging grondwaterpeil)
- Geïsoleerde ligging kleine leefgebiedjes
- Bij Norg verdween veenbesblauwtje door aanleg bungalowpark
- Vermesting: verbossing gaat sneller.
- Beheerfouten: grondwaterpeil te snel verhoogd
- Mogelijk klimaatverandering (leefgebied koelere streken)

Overgangs- en trilvenen (7140)

- Hoge atmosferische stikstofdepositie, onttrekking grondwater, natuurlijke successie, overbegrazing ganzen.
- De ontwikkeling van nieuwe overgangs- en trilveengebieden na het afgraven van voormalige veenplassen stagneert in heel Nederland

Waarom vermeldt Nederland artefacten niet? Maar wekt suggestie van stikstof?

Dat er “methodische artefacten” zijn, komt omdat we de monitoring nog aan het ontwikkelen zijn. Dit geldt niet alleen voor Nederland, ook voor Europa.

In 2025 verschijnt de nieuwe VHR-rapportage aan de EU. We zetten ons ervoor in deze rapportage te verwerken in de 11^e Voortgangsrapportage, die eind dit jaar verschijnt. Daarbij zullen we ook bezien, of en zo ja, hoe de toelichting op dit punt kan worden verbeterd.

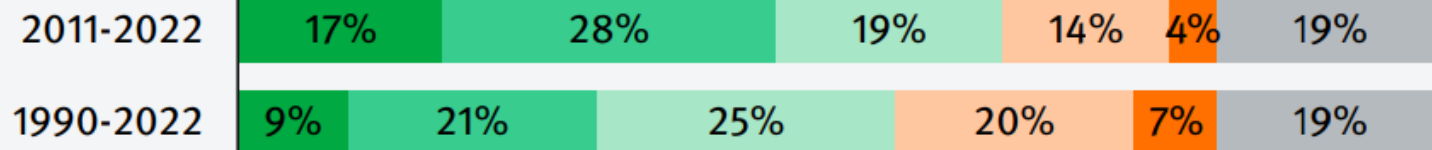
Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten in Nederland

INDICATOR 3

Trend Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten

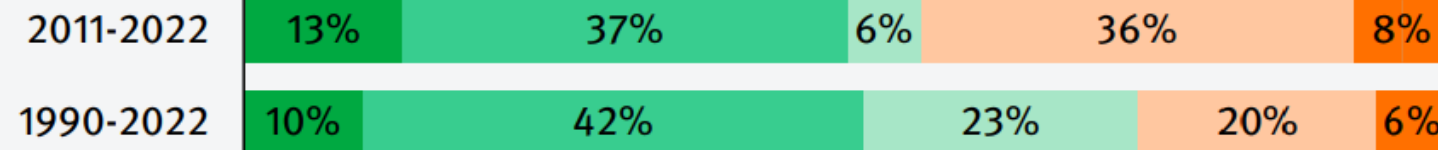
Habitatrichtlijnsoorten (n=81)

[CL 1085 12](#)

Vogelrichtlijnsoorten (n=190)

Broedvogels

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Legenda ● Sterke toename ● Matige toename ● Stabiel/Onzeker ● Matige afname ● Sterke afname ● Onvoldoende data

Geleedpotigen (m.n.
vlinders, libellen)

5 soorten

verslechterd (2 echt,
3 artefact)

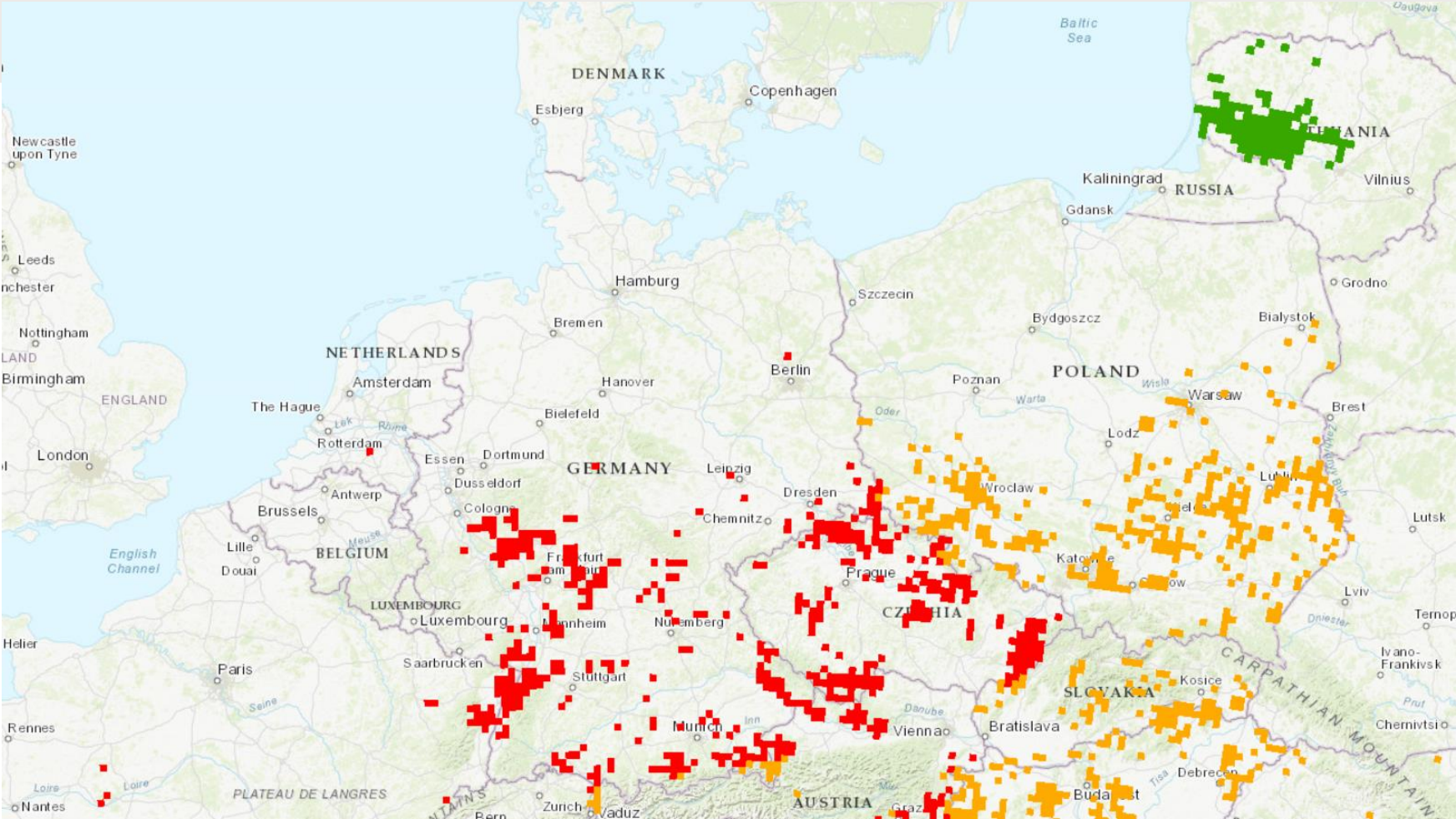
Echt verslechterd:

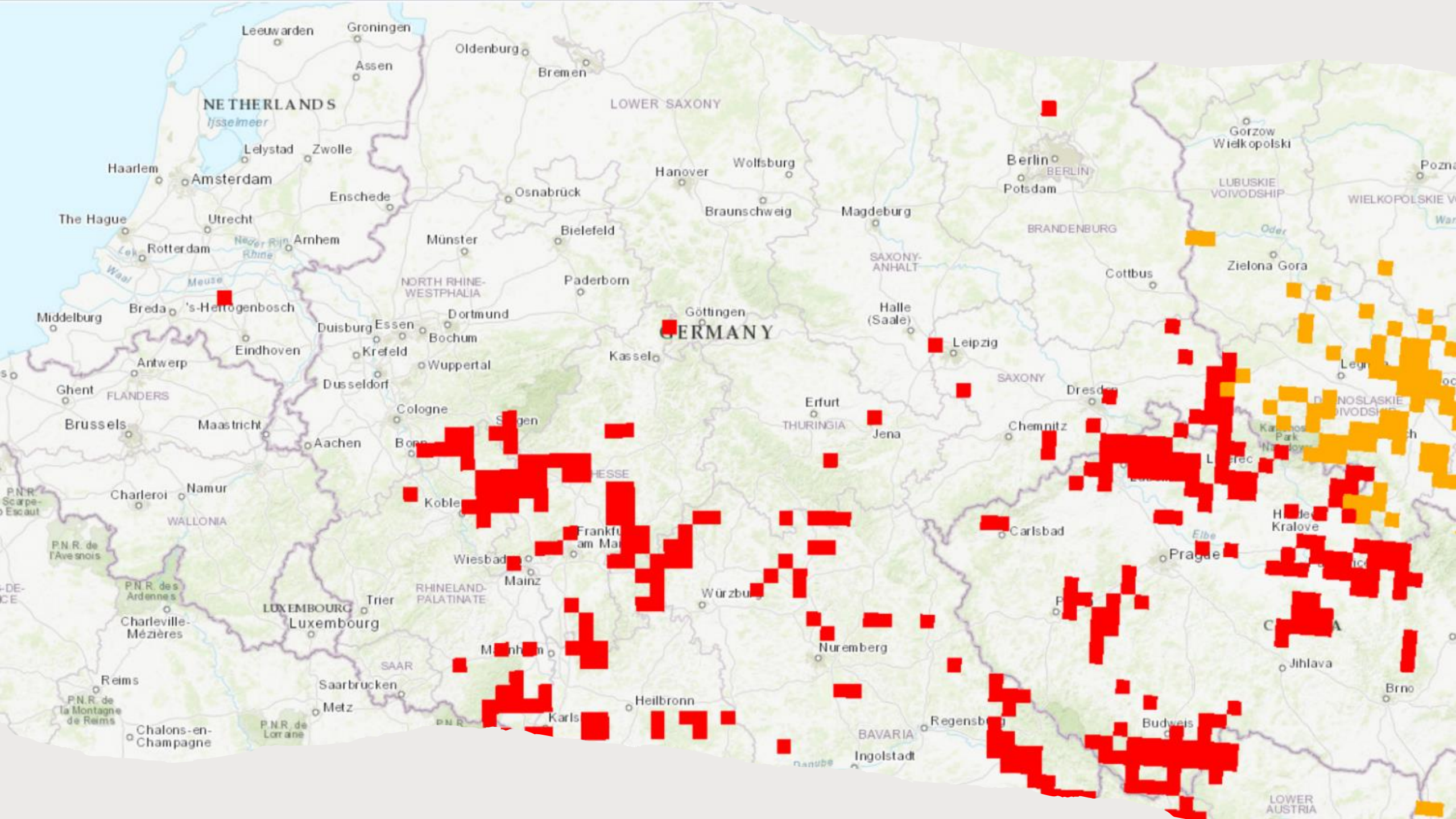
1. Pimpernelblauwtje
2. Oostelijke witsnuitlibel

(Foto's: Shutterstock)

Aangewezen N2000-gebieden voor Pimpernelblauwtje:

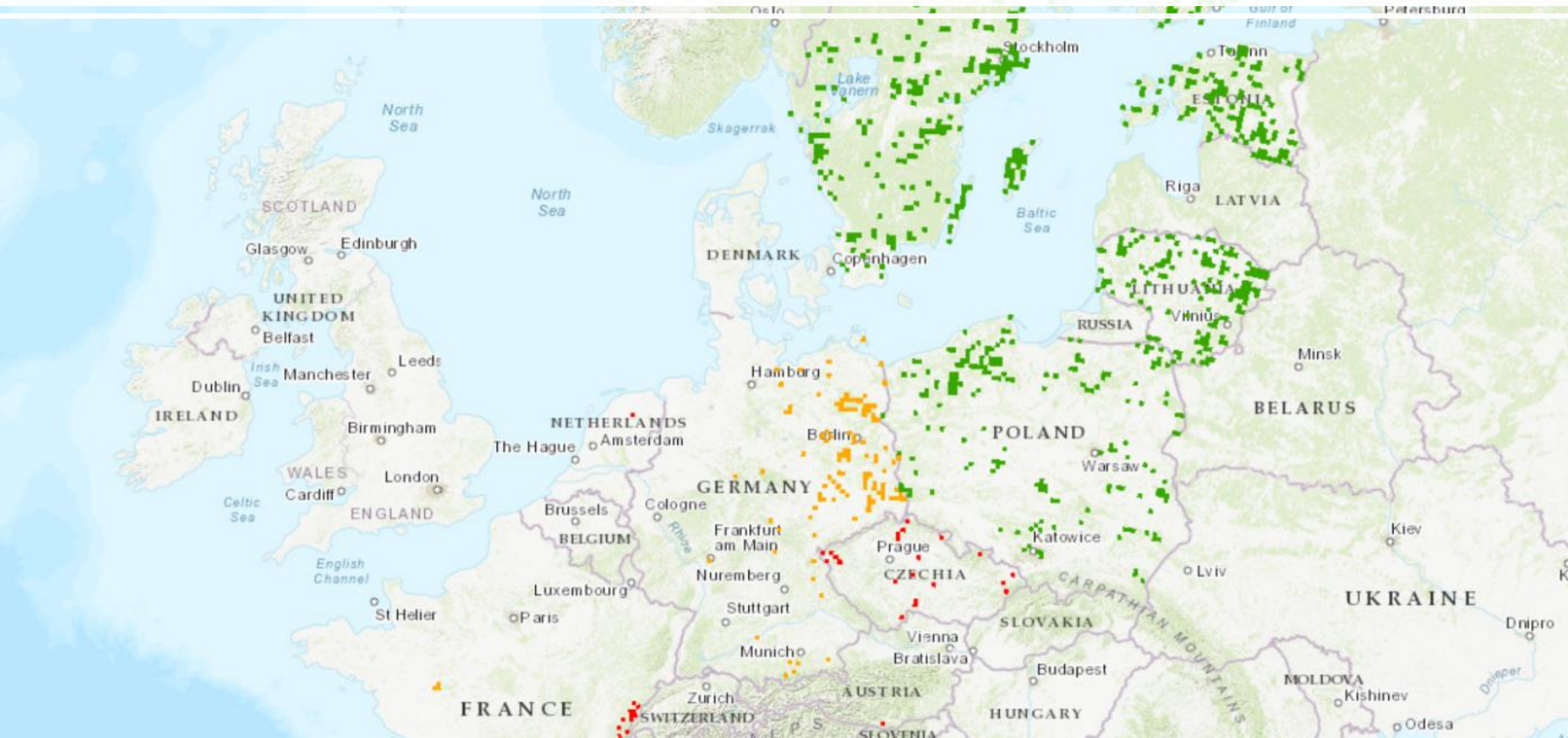

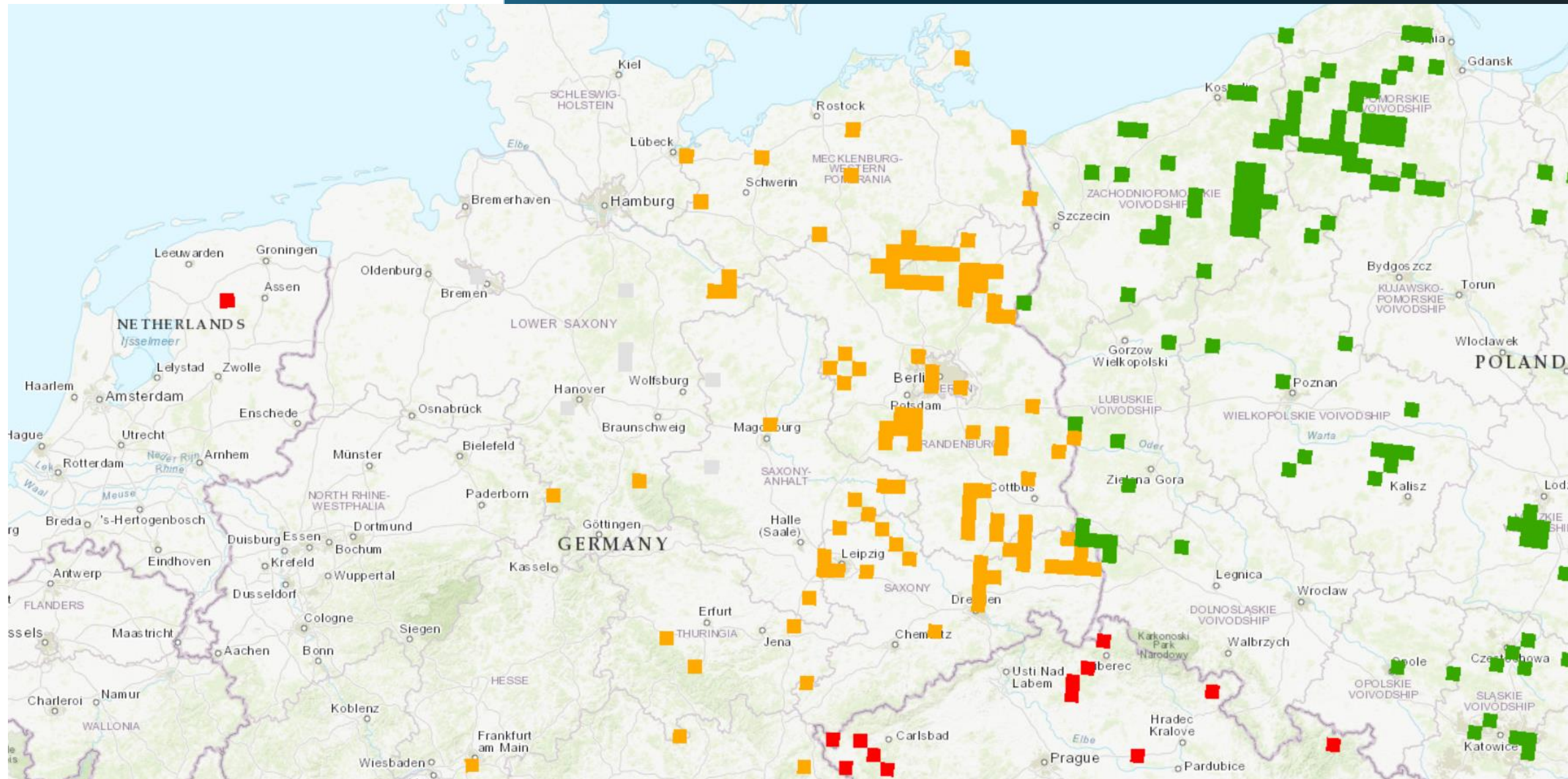
Pimpernelblauwtje

- Buren op 200 km afstand
- Sinds 1970 verdwenen uit Nederland. In 1990 geherintroduceerd in de Moerputten (NBr).
- 2012 - 2018 LIFE+ project (Vlinderstichting, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Waterschap Aa en Maas, Gemeente Heusden). 250 ha voormalig landbouwgrond getransformeerd tot leefgebied van de soort (kosten € 5.3 miljoen).

Oostelijke witsnuitlibel

Oostelijke witsnuitlibel

- Buren op 400 km afstand
- Nog geen N2000-gebied voor aangewezen.
- Op verschillende locaties gezien. Nog niet bekend of de soort zich heeft gevestigd.

A photograph showing two individuals in a forest setting. One person, wearing a dark jacket and blue jeans, is using a long-handled soil sampling tool to extract a sample from the ground. The other person, wearing a light-colored puffer jacket and a grey skirt, is holding a white plastic bag to collect the sample. The ground is covered with fallen brown leaves, and the background shows green foliage.

2. Bemonsteren bodem natuurgebieden

Rol bodem in biodiversiteit

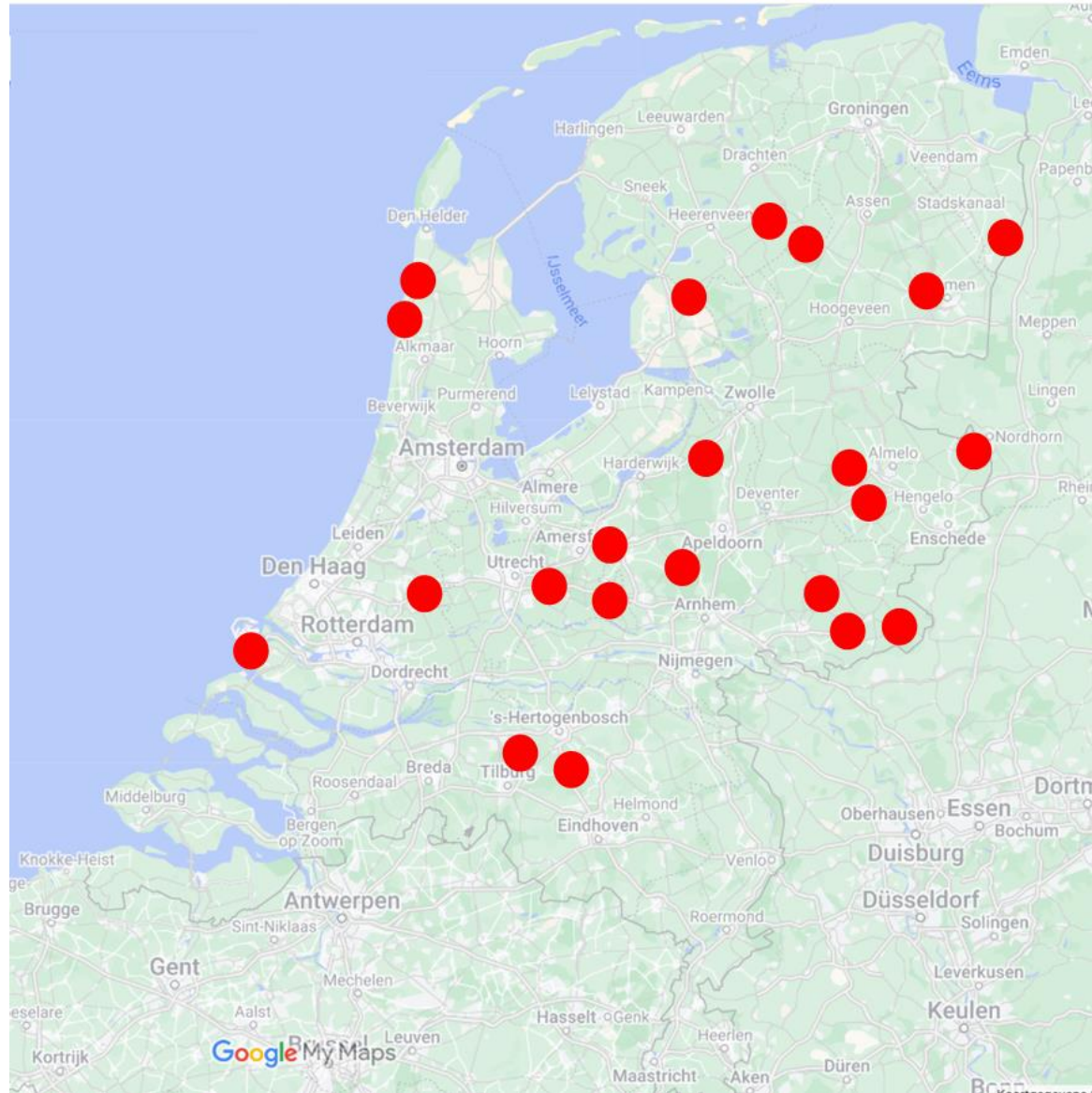
Bodemkwaliteit zeer bepalend voor kwaliteit flora en fauna (die afh. is van bodem). Bij gebrek essentiële voedingsstoffen is goede kwaliteit flora en fauna niet mogelijk.

Beperkt onderzoek Eurofins: verschaalde natuurbodems kunnen kampen met tekort P, S, Cu, 'bindend vermogen'.

Onderzoek: welke essentiële voedingsstoffen ontbreken / zijn voldoende beschikbaar? Zijn er schadelijke stoffen die opname voedingsstoffen flora belemmeren?

Monsters in bestaande natuur en nieuwe natuur (omgezette landbouwgronden).

Waarom neemt redactie de monsters?

Gerrit Hegen,
De Boerenveearts

Agrifacts 24 februari 2024

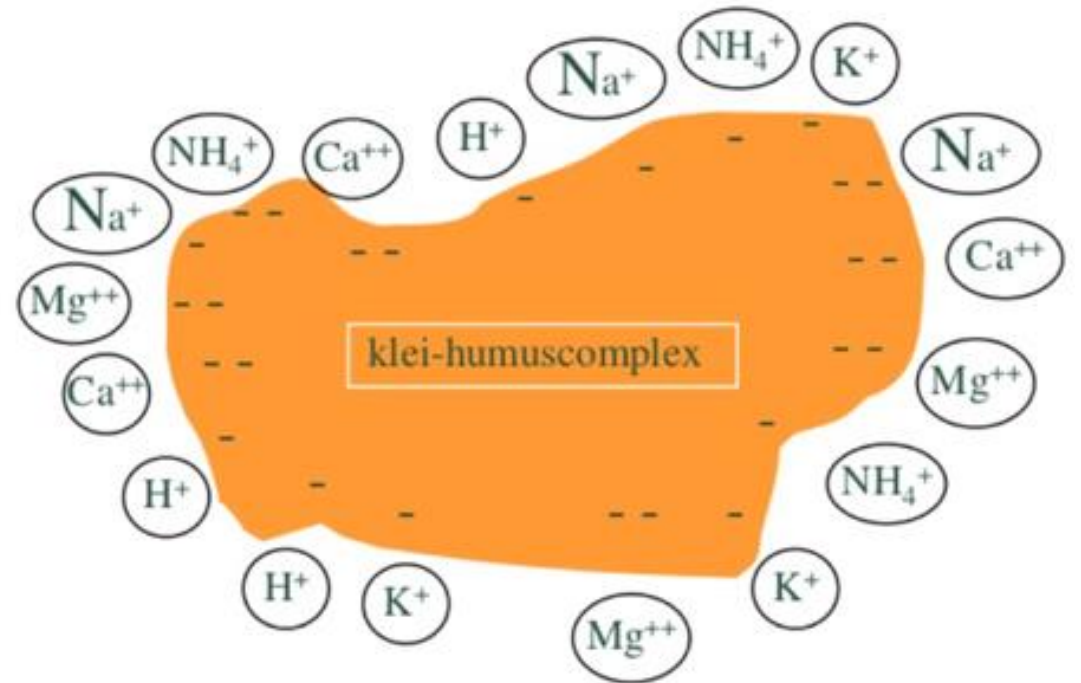
**Vitaal platteland in Drenthe:
Een mooie optelsom....**

Werken aan de bodem is werken aan:

Zes processen

1. Waterhuishouding
2. Structuur
3. Beworteling
4. Organische stof
5. Bodemleven
- 6. Bodemchemie**

- Even goed tot je door laten dringen:
- bodem-plant-dier relaties = uitwisselingscapaciteit

Elementen bodem	Rol in de plant	Rol in dier (ook dierlijke organismen in de bodem)
N = stikstof	Eiwit (groei), enzymen	Eiwit (bron van aminozuren voor groei en herstel van weefsel), enzymen
P = fosfor	Energiedrager, bouwsteen van DNA: wortelontwikkeling	Energiedrager, bouwsteen van DNA, botten (let ook op rol vitamine D), activiteit pensmicroben bij herkauwers
K en Na = kalium en natrium	Sapstroom in de plant, droogteresistentie, stofwisseling, groei	Vochthuishouding in het lichaam, zuur-base evenwicht, enzymen energiestofwisseling, prikkeloverdracht
Ca = calcium*	Stevigheid van de celwanden, kwaliteit	Botten, prikkeloverdracht spierzenuw, hormonen, stolling, pH regulatie bloed (let ook op de rol van vitamine D)
Mg = magnesium*	Bouwsteen van bladgroen, rol in assimilatie/fotosynthese	Botten, prikkeloverdracht spierzenuw, activatie van enzymen, productie van PTH => Ca stofwisseling

Elementen bodem	Rol in de plant	Rol in dier (ook dierlijke organismen in de bodem)
S = zwavel	Eiwitkwaliteit: zwavelhoudende aminozuren, de essentiële aminozuren	Eiwit als bouwsteen voor groei, ontwikkeling en lichaamsonderhoud, thiamine (B vitamine), insuline
Cu = koper	Plantontwikkeling/groei, vruchtzetting	Aanmaak rode bloedcellen, pigment, activatie enzymen, skeletontwikkeling, voortplanting
Zn = zink	Enzymen, groeistof (Auxine), bladgroen, weerstand	Enzymen, botten, huid, haren, weerstand
Co = kobalt	Onderdeel van enzymen en co-enzymen, onderdeel vitamine B12	Penswerking, vitamine B12, onderdeel enzymen, co-enzymen
Se = selenium	Antioxidant, stress tolerantie, zoals bij droogte.	Antioxidant via enzym glutathionperoxidase (Gsh-Px), rol in jodiumstofwisseling (schildklier)
Fe = ijzer	Enzymen, bladgroen	Rode bloedcellen, aanmaak afweerstoffen

Voor effectieve verschraling van de bodem volstaat het soms (in de Kerkhorsten) om het beheer van maaien en afvoeren te continueren. Meestal duurt het met een beheer van maaien en afvoer echter zeer lang (vaak 100 à 200 jaar) voordat de bodem voldoende fosfaatarm is voor ontwikkeling van schrale natuurtypen. **Aangezien de fosfaatrijke toplaag in dit gebied meestal erg dun is (vaak slechts 20 cm), en de bodemlaag hieronder meestal gelijk fosfaatarm en bovendien (in de lage delen) goed gebufferd en ijzerrijk is, is afgraving van de toplaag aan te bevelen. Het in lichte mate afgraven van de bovengrond is in grote delen van het gebied, vanwege de voldoende sterke helling in zowel de lengte- als de dwarsrichting van het beekdalen- en stroetenstelsel, ook goed in het systeem inpasbaar.** Ook draagt dit bij aan realisatie van de juiste hydrologische condities in de zone waar de toplaag wordt verwijderd (namelijk nat en kwel in de toplaag). Meestal betreft de fosfaatrijke toplaag ook een zanddek dat door de mens op de veenbodem is aangebracht om de draagkracht van de bodem te verbeteren. Dus met het verwijderen hiervan wordt ook de natuurlijke bodemopbouw hersteld. **De vrijkomende grond kan bovendien gebruikt worden voor ophoging van de lage zones langs de buitenranden van de aangrenzende hoger gelegen landbouwgronden (mits dit vanuit cultuurhistorisch oogpunt inpasbaar is en bovendien bodemtechnisch haalbaar is: deze aspecten zullen nader onderzocht moeten worden indien deze maatregel ook in het verdere planvormingsproces wordt overwogen).**

Overzicht inrichtingsmaatregelen

- Aanleg van een ondiepe, smalle meanderende beekloop in het laagste deel van het beekdal in combinatie met demping van de huidige loop van het Nieuwe Drostendiep.
- Dempen van de Boksloot.
- Afplaggen van de fosfaatrijke toplaag of anders minimaal afschrappen van de zode.
- Ophogen van de laag gelegen zone van de aangrenzende landbouwgrond.
- In samenhang hiermee verondiepen van de afvoersloten van de aangrenzende landbouwgronden.
- Dempen van greppel- en slootrestanten ter plaatsen van de beekdalflanken.

Natuur - veldomschrijving	Gebied	N-Tot mg N/kg	CN	P-PAE	P-AL	P klasse	S-PAE	S-totaal	pH	OS
Toplaag (deel dat verwijderd is)	Nieuw Drostediep (Dr)	3690	14	0,3	14	arm	27,9	660	5,2	10,3
Toplaag (deel dat verwijderd is)	Nieuw Drostediep (Dr)	3530	13	0,3	18	arm	13	650	5,1	8,3
Grondhoop Sleen	Nieuw Drostediep (Dr)	5100	13	0,6	15	arm	45	1140	5,1	13,2
Landbouwgrond met opgebrachte toplaag	Nieuw Drostediep (Dr)	2630	13	0,2	16	arm	17,7	550	5,3	7,1
Landbouwgrond voor opbrengen	Oosterhesselen	1250	15	8,7	67	hoog	3,5	210	5,8	3,8

Eerste resultaten (23 monsters)

Grote variatie in kwaliteit natuurbodems. Natuur beschouwen als ‘eenheidsworst’ in het beleid is niet terecht.

P-tekort is in relatief veel bodems groot probleem. Groter aantal bodems ongeschikt voor vaatplanten.

Lage P wordt door ecologen uitgelegd als effect van lage pH door stikstof (bij lage pH veel Al en Fe beschikbaar om P te binden). Uit de monsters blijkt dat je lage P ook ziet bij hoge(re) pH.

Ook Cu en S erg laag in sommige bodems. Meer bij voormalige landbouwgronden.

Beoordelen natuurkwaliteit voor het beleid

Beoordelen natuurkwaliteit N2000-gebieden

Europa: handleiding

- Verbetering
- Stabiel
- Verslechtering
- Onbekend

• **Oorzaken / trend**

Nederland: Natuurdoelanalyses volgens eigen methode

- Goed (veel gewenste soorten)
- Matig
- Slecht (weinig gewenste soorten)

• **Rekenmodel Aerius**

Citaat LVVN over verslechtering natuur

Bron: Rechtszaak
Greenpeace
(12-11-24)

“De recente verslechtering van de natuur, zoals die blijkt uit de Natuurdoelanalyses, heeft ons verrast.

Pas sinds de Natuurdoelanalyses van 2023 weten we dat er sprake is van verslechtering

In 2019 was er geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake zou zijn van verslechtering.

Wij waren in de veronderstelling dat de verslechtering was gestabiliseerd, met af en toe nog incidenten. Dit dankzij maatregelen, deels al uitgevoerd voor de aanwijzing van N2000-gebieden.”

Zeven keuzes waarbij politiek en bestuurders buiten spel staan

Ambtenaren en natuurbureaus zetten provinciale koppens op natuurbeleid

Hoe bepaal je de natuurkwaliteit in een natuurgebied? En hoe bepaal je of er sprake is van verbetering of verslechtering van de natuur in een gebied? Daarvoor bestaan handleidingen, opgesteld door de Europese Commissie en het Nederlandse ministerie van LNV. Die handleidingen dateren van het begin van deze eeuw. In de nieuwste natuurbeheerplannen en recente natuurdoelanalyses tekent zich echter een nieuwe wijze van beoordelen af. Provincies eisen meer dan de wetgeving vraagt. Er worden onder toezend oog van de Ecologische Autoriteit provinciale koppens op de natuurwetgeving gezet.

Veel provincies hebben hun natuurdoelanalyses al (deels) online staan. Voor ieder stikstofgevoelig natuurgebied wordt zo'n analyse gemaakt. Daarin staat hoe het gesteld is met de natuur in het gebied en welk natuurherstel moet plaatsvinden. De Ecologische Autoriteit toetst of de

analyse compleet en deugdelijk is.

De beoordeling van de natuurkwaliteit is een belangrijk onderdeel van de natuurdoelanalyse. STAF toetst in hoeverre provincies bij die beoordeling de Europese en nationale handleidingen hebben gevolgd. In dit artikel zeven punten waar wordt afgeweken van de handleidingen. ▶

Ambtenaren van Provincie Drenthe voegden de kraanvogel toe aan de lijst met typische soorten van het Dwingeldersveld.

foto: westerbos

Conclusies

01

Meeste verslechtingen betreffen artefacten (worden niet als zodanig benoemd)

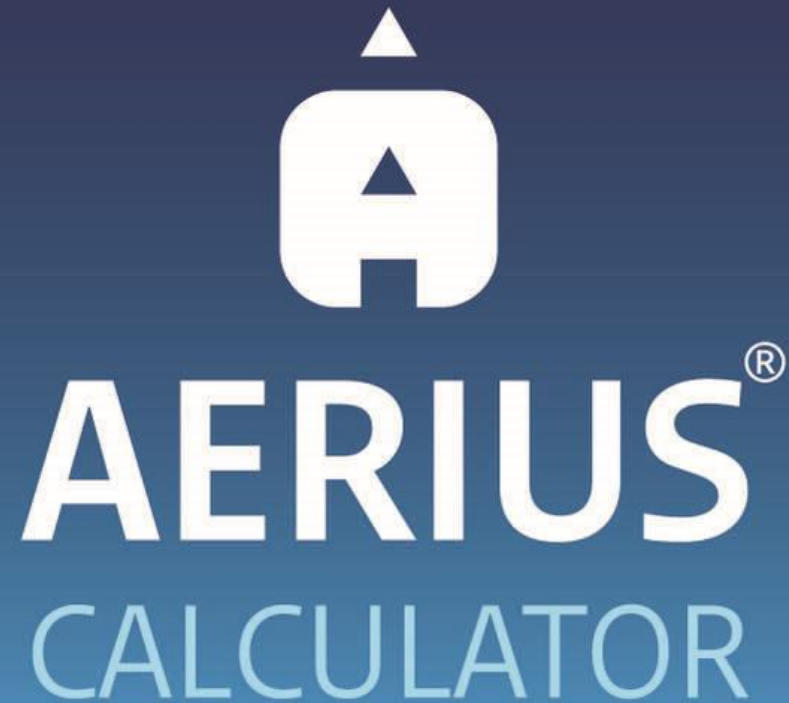
02

Nederland voortdurend bezig met invoeren eigen methoden voor beoordeling natuurkwaliteit.

03

Natuur zelf blijft in hoge mate buiten beeld

3. Doorrekenen met Aerius (NL) óf ecologische toets (EU) voor beleid?

A
AERIUS[®]
CALCULATOR

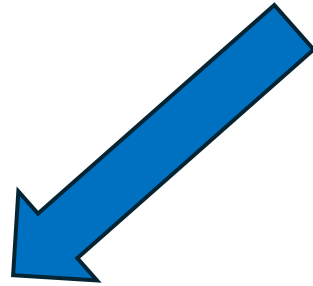
The logo for Aerius Calculator features a stylized white 'A' with a triangle above it, set against a dark blue background. Below the 'A' is the word 'AERIUS' in a bold, white, sans-serif font, followed by a registered trademark symbol. Underneath 'AERIUS' is the word 'CALCULATOR' in a lighter blue, sans-serif font.

Landsadvocaat in rechtszaak SSC (inzet Aerius on hold; 28-02-23)

AERIUS-calculator is, anders dan SCC betoogt, een ondersteunend instrument. Anders dan SCC stelt, is de uitkomst van de AERIUS-berekening niet de enige factor waarnaar wordt gekeken bij beantwoording van de vraag of Gedeputeerde Staten een natuurvergunning kunnen verlenen

Landsadvocaat: twee routes voor verlenen natuurvergunning

- Aerial-berekening

Ecologische toets (richtsnoeren EU)

- structuur, functie, rol natuurwaarden
- oppervlakte, representativiteit, mate van instandhouding
- populatie-omvang, mate van instandhouding, mate van isolatie
- bedreigingen die mogelijk risico vormen voor habitats en soorten

Wat bedoelt Europa?

- De lidstaat moet een geschikte methodologie kiezen om effecten van een project te beoordelen.
- Moet afhangen van betrokken soorten of habitats, aard en omvang drukfactor, lokale omstandigheden...
- Verlies van 100 m² habitat kan significant zijn voor een kleine zeldzame orchideeën site, terwijl een soortgelijk verlies in een grote steppe site onbeduidend kan zijn.

De Staat van Nederlandse Natuur...

**ecologische
autoriteit**

Nederland

- Aerius-berekening
- Nieuwe NL-werkwijze sinds ca. 2020

Europa

Ecologische toets (richtsnoeren EU)

- structuur, functie, rol natuurwaarden
- oppervlakte, representativiteit, mate van instandhouding
- populatie-omvang, mate van instandhouding, mate van isolatie
- bedreigingen die mogelijk risico vormen voor habitats en soorten

Ecologische Autoriteit in spoor oude politiek (NPLG)

EA gebruikt Aerius (op foute wijze)

EA keurt optoppen beleid door provincies goed

EA laat trendbreuk ontstaan (door mee te gaan in politieke keuzes oude NPLG)

Aanbevelingen

EU-richtlijnen en –
handleidingen als
maatlat

Check de natuur zelf
(bijv.
bodembemonstering)

Ecologische Autoriteit
zou natuurbeleid terug
kunnen brengen naar
de realiteit, maar doet
dit (nog) niet